

med narodom v najgostejših naselbinah. Ali Vam učiteljstvo ni tako zanesljivo, kakor prečastiti župni uradi ter če ne bolj, gotovo vsaj toliko, kakor županstva, kjer nahajate pogosto popolno neuke ter komaj svojega podpis zmožne župane, kateri so običajno za nameček še gostilničarji ali trgovci, o katerih celo ribniški zbadljivci trdi: „Krompir je za eno leto, župan pa za tri!“ Učiteljstvo Vam veže njegova služba, utrjen značaj, zrela naobrazba, vse njegovo bitje in žitje na to, da pomaga zatirancu do prava, da osreči človeštvo z istinitimi znanostmi za ta in ravno tako za oni svet. Sploh pa tako učiteljstvo, kakšno je sedaj, zasluži zaupanje od vsakogar, ko bi tudi že po svoji službi ne bilo vezano na nepristranost. Zato menimo, da bi bilo stvari jako koristno in neobhodno potrebno, ako bi učiteljstvo zadobilo zakonito moč do izdaje moralnih izpričeval odraščencem. Učiteljstvo bo z veseljem sprejelo to delo, ker si bode v svesti, da mu ono sicer ne prinese gmotnega dobička, pač pa neprecenljivo moralno zaslombo. Vsa ta izpričevala naj bodo brezplačne in nekolekovane uradne izjave o notranji vrednosti, šolski izobrazbi ter duševnih nagibih dotičnikovih; izdelati jih je šolskemu vodji, na večrazrednicah pa v dosego popolnosti vodji na podlagi konferenčnega sklepa; brezplačne in nekolekovane zato, ker se nam smili ljudstvo, katero je s plačili tako obloženo, da mu ne maramo nakladati novih bremen. V sledečem napisemo slučaje, v katerih bi se izdajala taka izpričevala ali izjave.

Kadar se zgodi kak zločin, vselej daje sodišču in porotam uradne izjave župnik in župan; v bodoče naj se zasliši še učiteljstvo. Očividno bo to lep korak k spoznanju resnice, katera je fundamentalna podloga sodiščem pri razsodbi.

Izselujejo se prepogosto v Ameriko, in to rapidno naraščanje izseljencev je treba zaježiti za časa. Umestno se nam zdi, da okrajna glavarstva zahtevajo od vsakega v prihodnjem, da se mora pred odhodom v novi svet izkazati z nravnostnim izpričevalom ali izjavo od šolskega vodstva o dušnem stanu za vso družino. Tu bi učiteljstvo izražalo jako uvaževanja vredne misli o izseljencih: imajo li oni tam pričakovati jasne sreče ali gotovega pogina, in glavarstva bi jih pri slabem priporočilu ne pustila črez morje ter tako rešila dotičnike in marsikako pridno roko in bistro glavico naši predragi domovini, v kateri bodo ostali črez nekaj let le starci, žene in otroci, ako se izseljenje ne omeji.

Oče hoče oprostiti svojega sina vojaščine ter mora v to svrhu prinesiti razna izpričevala, a o moralni novincevi vrednosti, ki je glavna stvar, ne vprašajo sedaj učitelja, kateri najboljše pozna njegovo bistvo. Komu je pomagano, če se oprostí postopač, ki morda svojega očeta desetkrat nabije vsako leto, je v nadlego soseski ter daje s svojo nerodnostjo vsem uradom obilo posla, a njegovo praznoto v vojski mora izpolniti med tem morda najvrlejši mladenič? Zato naj se v bodoče ne prezira pri oprostivah glasu iz šole, zakaj ta bo pravičen, ter nepristranski informator v vsakem slučaju.

Glavarstva dajejo koncesije raznim industrijalnim in obrtnim podjetjem, kakor: pravico ustanoviti mlin, žago, tvornico, gostilnico, prodajalnico itd.; povprašuje se pri tem za mnenje sosedu in županstva, a učiteljstva se ne spomni. Bi li ne bilo pravilno, da se za naprej vselej pozove učiteljstvo v dotičnem kraju, naj pove svoje misli glede novega obrta, saj je ono po deželi navadno naj-

zmožneje in pripravneje ter mu je sreča in blagor dežele v resnici pri srcu in tudi iz vsakdanje izkušnje ve, bo li novi zavod pospeševal nravnost in blagost, ali bo širil pogubo.

Po našem mnenju bi se morale izjave učiteljstva uvaževati pri vsaki podelitvi samostalne obrti, bodisi krojaštva, črevljarstva itd., zakaj ono bodoče mojstre pozna izza mladih let ter lahko izreče s precejšno gotovostjo, ali bo dotičnik moralno kos svoji nalogi kot vodnik pomagáčem in vajencem ali ne. Mojster-skaza ne koristi ne sebi, ne državi in ne človeški družbi, a škodi s konkurenco kolegom ter muči ljudi s skaženimi izdelki. Skaze bi izgibile, da se resno upošteva merodajen glas od učiteljske strani.

Živimo v napredni moderni državi. Tu stopajo čestokrat volivci na volišča, ali mnogo jih je, kateri še brati neznajo, take izkoriščajo spretni agitatorji prav dobro v svoje namene, in izvršena volitev se le redko more smatrati pravim izrazom ljudske volje. Tu gre šoli in učiteljstvu odločilna uloga; izraža naj se o onih, ki so zadostno ter znanstveno izobraženi, o njih šolski izomiki, in le taki naj bi volili, ali možje s prav posebnimi zaslugami. Tak je tudi namen ustave, katera hoče koristiti vsem ljudem, a oni morajo vedeti, kaj je in čemu je.

Slična volilna reforma je bila že predložena državnemu zboru, in predlagatelj ni bil nihče drugi, nego visokorodni gospod grof Taaffe, pokojni ministrski predsednik avstrijski, mož najblažjega spomina! Strnili pa so se črni oblaki poslancev, ki so bili drugih nazorov ter so povrh še čutili, kako bi se s tem povzdignila blagodejna moč prodirajoči novodobni šoli, ter vrgli so plemenitega grofovskega predlagatelja z načrtom vred, a misli njegove niso zatrli.

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

(Dalje.)

Obravnavajo se naj tudi na enak način druge vaje pri malih črkah. Potem pridejo pa na vrsto vaje s sestavljenimi soglasniki. Vsako vajo mora učitelj prav tako natančno razpravljati, kakor vaje posameznih malih črk, drugače ne doseže predpisanega zmotra. Marsikateremu učitelju se pripeti, da znajo njegovi učenci vaje pri velikih črkah mnogo gladkeje čitati, kakor pa vaje sestavljenih soglasnikov. Temu je kriv samo učitelj, ker je te vaje preveč površno obravnaval in jih znabiti samo mehanično z učenci prečital. Ta površnost se maščuje nad učiteljem še v drugem razredu, oziroma v drugem šolskem letu, ker se učenci nad vsako tako besedo spodtikujejo, v koji se nahajajo sestavljeni soglasniki. — Poskusimo prav ob kratkem par besed iz prve vaje sestavljenih soglasnikov (lj) razpravljati. V tej vaji so našete te-te besede: ljub, lju-be-zen, ljud-je, me-tulj, molj, ze-lje, olj-ka.

Najprvo pride na vrsto razgovarjanje pred čitanjem. — (Nazorni nauk). Vzemimo si n. pr. v vzgled zadnji dve besedi: Zelje režemo iz zeljnatih glav. Zrezano zelje se natlači v kadi. V kadi se zelje skisa. Zelje je kisló. — Oljka je drevo. Iz oljkinega sadu delamo olje.

Stvarna razprava. Kaj je metulj, molj, zelje, oljka? (Učenci odgovarjajo v kratkih stavkih najprvo posamezno, potem pa skupno.)

Na to prečitajo dva- ali trikrat ta odstavek in potem pa sledi slovnična razprava: Priden učenec je ljub Bogu. Koliko besed ima ta stavek? Izgovarjajte ta stavek skupno in vdarite pri vsaki besedi s prstom ob klop! Kako se glasi četrta beseda? Koliko zlogov ima beseda ljub? Komu je priden učenec še ljub? Povej mi še ti en stavek, v katerem se nahaja beseda ljub! I. t. d.

Temu sledi pa prepisovanje.

Na ta način naj se razpravljajo tudi besede: ljubezen, ljudje i. t. d. in tako potem tudi vse druge vaje s sestavljenimi soglasniki.

Sedaj preidemo k velikim črkam. Te vaje niso težke. Vzemimo si vzgled vajo pri veliki črki L.

Pri tej vaji imamo v Razinger-Žumrovem Abecedniku navedene nastopne besede: Ljub-lja-na, Lo-ka, Le-o-pold, Lu-ci-ja, Šiš-ka, Je-ži-ca.

Stvarna razprava (nazorni nauk): Ljubljana je mesto. Naš presvetli cesar stanujejo na Dunaju. Dunaj je tudi mesto. Papež bivajo v Rimu. Rim je tudi mesto. V katerem mestu bivajo tvoji starši? — Loka je tudi mesto. — Leopold je krstno ime. Kako se imenuje tvoje krstno ime? Kako je ime našemu presvetlemu cesarju? Cesarici? Papežu? Kako je ime tvojemu očetu? Materi? — Lucija je žensko krstno ime. — Šiška je vas. Kaj je Ježica?

Slovnična razprava: Kaj je Ljubljana? Imena mest pišemo vselej z veliko začetno črko. Kaj je Šiška? Imena vasij pišemo tudi vselej z veliko začetno črko, i. t. d.

„Šiška in Ježica sta vasi blizo Ljubljane“. Stej, koliko besed ima ta stavek! Za vsakim stavkom je pika. Po piki pišemo tudi vselej z veliko začetno črko. „Leto ima štiriletne čase“. Zakaj je „Leto“ pisano v tem stavku z veliko začetno črko? — Na enak način se obravnavajo lahko vsi stavki pri tej črki in potem tudi vsi sestavki pri velikih črkah, zakaj Razinger-Žumrov Abecednik prinaša pri vsaki veliki črki več samostalnikov (lastnih imen), ki nudijo učitelju prav mnogo govorniva.

Po velikih črkah pridejo pa na vrsto kratka berila, ki se vsa naslanjajo na nazorni nauk. Nazorni nauk mora učitelj že itak celo leto gojiti, ker vadi s tem učence misliti in govoriti, zato mu ni treba teh vaj tako natančno razpravljati, ampak nazorni nauk le ob kratkem ponavlja ter razlaga samo posamezne še neznane pojme nekaterih besed. Glavni namen teh beril je pa, da se učenci vadijo v čitanju. Splošno pa veljajo pri razpravi teh beril pravila, ki smo jih omenili koj s početka.

Čestokrat se pa pripeti, da učitelj z nazornim naukom preveč pasterski postopa, ali ga pa še celo popolnoma prezira. Tako postopanje ni pedagogično. Nazorni nauk je podstava vsem drugim predmetom, in če pa otrok nima dobre podstave, bode gotovo slabo napredoval.

Nazorni nauk uči otroka misliti in govoriti ter mu pomaga, da razume učiteljev jezik. Saj nas uči izkušnja, da marsikateri otrok v I. šolskem letu niti najkrajšega stavka ne zna ponavljati, da še celo čestokrat prav nič ne razume, kaj ga vpraša učitelj. In tukaj more le nazorni nauk pomagati. S pomočjo nazornega nauka se

vadijo čuti, posebno vid in sluh. Nazorni nauk vadi otroka tn misliti, ga seznanja z novimi pojmi ter ga obogati z znanostimi. Sploh vzbuja nazorni nauk duševno bitje otrokovo in razvija učenčevo moč, da pade potem pouk iz drugih predmetov na rodovitna tla.

Mimogrede omenim tudi nekoliko o obravnavanju nazornih vaj.

V nazorni nauk spadajo v prvi vrsti predmetje iz narave, kolikor jih je mogoče otroku pokazati. Take predmete pa, katerih ne moremo pokazati, moramo nadomestiti z modeli ali pa z dobrimi podobami.

Pri teh razpravah je pa treba paziti sledeče:

a) Otroku moramo pustiti potreben čas, da si predmet lahko natančno ogleda. Vmes pa stavi učitelj na učenca razna vprašanja; s tem se vzpodbuja in oživlja pazljivost učenčeva.

b) Pravilne odgovore naj ponavljajo učenci najpoprej posamezno, potem pa skupno.

c) Predaleč se nazorne vaje naenkrat ne smejo raztezati t. j. učitelj ne sme že prvi teden otrokom vsega razložiti in povedati o enem in istem predmetu, ampak to naj se vrši polagoma.

d) Razgovor bodi prost in neprisiljen, tako, da otrok niti ne vé, da se uči.

d) Pri vsakem predmetu, kjer je le mogoče, vzbujaj in oživljaj učitelj versko-nravni čut otrokov.

Nazorni nauk, ki se ponavlja skozi vse leto, da še več, skozi vso šolsko dobo, čeprav pod drugim imenom, se prične kot pripraviljavni pouk precej prvi dan v prvi poluri. Prve tedne se vsaki dan ponavlja, pozneje pa zadostujejo tri polure na teden.

Otrok se mora polagoma uvesti v veliko poslojje narave. V ta namen se mora seznaniti najpoprej s predmeti iz njegove okolice, t. j. s stvarmi, s kojimi se peča, ki mu služijo kot bivališče, s kojimi se oblači ter mu služijo kot jed in pijača. Tako so sestavljene, oziroma razvrščene tudi berilne vaje v Razinger-Žumrovem Abecedniku, ki je osnovan na podstavi učnega načrta za Kranjsko, ki glede nazornega nauka za enorazrednice do trirazrednice to-le določuje v I. šolskem letu: „Nazorne in govorne vaje, počeni s predmeti iz otrokovega obližja. Imenovanje rečij v šoli, doma in v obližji, naštevanje lahko razločljivih znakov (svojstev in dejanj); imena živalij, rastlin in rudnin.“

„Naštevanje različnih človeških opravil (rokodelstev, obrtov in umetnostij)“.

Če goji torej učitelj nazorni nauk kot pripraviljavni pouk po teh predpisih vestno, mu obravnavanje takih berilnih sestavkov, ki se naslanjajo na nazorni nauk, ne bode delalo težav, zato ker vsled tega učenci glavne misli berila že več ali manj poznajo.

Vsakemu oddelku nazornega nauka pridejano je v Abecedniku še po eno ali več beril versko-nravne vsebine. Vsa ta berila se morajo obravnavati po stopinjah, koje sem koj s početka omenil. Prvi namen teh beril je pa vaja v čitanju.

Pri oddelku: **Vas** se nahaja v Razinger-Žumrovem Abecedniku berilo „Uljudni dečki“. Po zgoraj navedenih stopinjah bi se to berilo lahko tako-le obravnavalo:

Razgovarjanje pred čitanjem pri tem berilu ni neobhodno potrebno, ker je lahko umljivo. Učitelj berilo najprej pripoveduj in potem pa prav po časi čitaj naprej; potem je pa stvarno razpravljaj. Učenci bero stavek za stavkom, učitelj pa vmes poprašuj po vsebini in na ta način si prisvojé popolnoma vsebino tega berila.

Iz vsega tega, kar sem povedal, spoznamo lahko, da ima „razpravljanje beriva“ v 1. šolskem letu svojo podstavo na nazornem nauku; nazorni nauk bodi torej duša vsemu pouku v čitanju v 1. šolskem letu.

(Dalje prih.)

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Visoki deželni zbor Kranjski, 50 gld.; gosp. Štefan Francelj, učitelj v pokoju v Št. Vidu nad Vipavo, 5 gld.

Učiteljski konvikt: G. Štefan Francelj, učitelj v pokoju v Št. Vidu nad Vipavo, 5 gld.

Imenovanje. Deželnim šolskim nadzornikom za Primorje je imenovan g. Nikolaj Ravalico, profesor na učiteljski v Gorici.

Nadzorovanje ljudskih šol. Deželni šolski nadzornik, g. J. Šuman, je nadzoroval dne 12. t. m. petrazredno deško ljudsko šolo v Škofji Loki ter se povoljno izrazil o uspehu.

Častnim članom je imenovalo „Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj“ na občnem zboru dne 8. t. m. predsednika „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“, g. Luko Jelenc, učitelja v Ljubljani. Častitamo!

Umrl je dne 17. t. m. g. Leopold Belar, nadučitelj v pokoju v Ljubljani. Več o njem prihodnjic.

Učiteljski zastopnik. Učiteljstvo postojinskega okraja je izvolilo svojim zastopnikom v c. kr. okrajni šolski svet g. Antona Skalo, nadučitelja v Vipavi.

Pravila „Ljubljanskega učiteljskega društva“ so potrjena, oziroma vlada ustanovitev tega društva ni zabranila.

„Slovenski List“ piše: „Gosp. Dimnik ve, da mora biti med učitelji marsikak Eslein in zato je posnel te dni iz „Slov. Lista“ v „Učiteljskem Tovarisu“ notico, v kateri smo naštevati, koliko je med učitelji na Spodnjem Avstrijskem liberalcev, ter ji dal naslov „Pons asinorum“.

„Slovenski List“ piše: „Za zloglasno hišo je iz pedagogičnih ozirov žal vzgojiteljem mladine Dimniku, ki vzgaja otroke, Turku in Predoviču, ki vzgajata žrebeta in pujske“.

„Slovenski List“ piše: „Učitelj-skrunitelj. V Št. Hipolitu so 22. pr. m. aretovali 19letnega učitelja Julija Gattererja, navdušenega pristaša „mladih“ liberalnih učiteljev, ker je nesramen atentat napravil na neko svojo učenko. Ko je izvedela mati, da so ga žandarji odvedli v zapor, se je zgrudila nezavestna. — Ako je kozel med učitelji, se ne sme grditi ves stan, in zaradi tega „Slov. Narod“ o tem dogodku molči. „Narod“ pa tudi molči o učitelju Odstrcilu, katerega so te dni aretovali na Dunaju radi sramotnih dejanj z učenci. Tudi ta je bil pristaš „mladih naprednih učiteljev“.

„Slovenski List“ piše: „Te dni je dobil učitelj Jakob Žebre iz Starega trga pri Ložu pet dni zapora, poostrelega z dvema postoma, ker je nečastno govoril o duhovniku g. Petru Hauptmannu. Učitelju Žebretu v loškem „prežonu“ ne bo nič manj dolgčas, če je tudi „Naroda“ sedaj sram tega vspeha svojega pristaša.“

Vse te „bombe“ na učiteljski stan je izpustil gosp. Koblar v številki, ki je izšla dne 10. t. m. Komentar

si napravi lahko vsakdo sam in gotovo bode znal tudi vsakdo sam izvajati potrebne posledice napram temu gnusnemu, učiteljstvu in novi šoli najbolj sovražnemu slovenskemu listu. Bedak bi bil vsakdo izmed nas, kdor bi kakorkoli podpiral take liste in tista društva in družbe, pri katerih ima ta nasprotnik „gospode, ki je vedno lačna“, tudi najmanjšo besedo!

P. Abel je izrekel v zadnjem svojem govoru, dne 31. vel. travna ostro sodbo o naši mladini z besedami: „Take sufisantne (domišljave) mladine kot je v Ljubljani nisem še videl; tu si pa že hvalim še dunajsko mladino“. — Ne verjamemo, da bi mogel č. g. govornik v enem mesecu spoznati slovensko mladino, ker ne zna njenega jezika in ni mogel vsled tega občevati z njo; zato moramo odločno zavračati to sodbo kot neutemeljeno in krivično. Mogoče tudi, da je imel o Abel v mislih samo nemško mladino, a tudi ta ne zasluži te sodbe. Kaj pa, če ni imel č. g. govornik namena, udariti po novi šoli?! — Uredništvo „Zgodnje Danice“ odgovarja na te govornikove besede tako-le: „Ne vemo, ali mu je bila to moška in ženska mladina — ali samo moška. — Podpisano je videlo mnogokje mladine po raznih deželah, govoreče raznih jezikov; do cela pa pozna svojo kranjsko mladino. Zato določno izjavlja, da se nikakor ne strinja s propovednikovo kritiko o naši mladini.“

Iz Ljubljane. Dnevni red okrajni učiteljski konferenci slovenskih ljudskih šol v Ljubljani, ki bode dne 27. rožnika 1899. l. ob 8. uri dopoldne v poslopju I. mestne deške petrazrednice v Komenskega ulicah. 1.) Predsednik otvori konferenco. 2.) Izvolita se dva zapisnikarja in dva overovatelja. 3.) Jakob Dimnik: „Pomlad“ (berilni sestavek št. 80 v Prvem nemškem berilu za slovenske ljudske šole). Učna slika iz nemščine za tretji razred (v učilnici III. a razreda). 4.) Frančišek Levec: Naznanila in opazke o mestnih slovenskih ljudskih šolah. 5.) Jakob Furlan: Poročilo o podrobnem učnem načrtu za telovadbo na deških petrazrednicah s slovenskim učnim jezikom. 6.) Luka Jelenc: Poročilo o meščanskih šolah na Kranjskem. 7.) Izbor učnih knjig za šolsko leto 1899/1900. Šolska vodstva, ki želé gledé učnih knjig v prihodnjem šolskem letu kakšne izpremembe, naj pošljejo do 24. rožnika t. l. c. kr. mestnemu šolskemu svetu utemeljen nasvet, drugače pa negativno poročilo. 8.) Jožef Maier: Poročilo o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice in nasveti o nakupu novih knjig. Dotične nasvete je najkasneje do 24. t. m. pismeno naznaniti načelniku knjižničnega odbora, gospodu Jožefu Maierju. 9.) Izvolijo se trije udje knjižničnega odbora za šolsko leto 1899/1900. 10.) Izvoli se stalni odbor za šolsko leto 1899/1900. 11.) Samostalni predlogi, ki jih je najkasneje do 24. rožnika t. l. pismeno zglastiti pri stalnem odboru.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,
dne 10. rožnika 1899.

Župan-predsednik: *Iv. Hribar.*

Dunaj 15. rožnika. Ministrski svet je v svoji večrajšnji seji sklenil, aktivirati zakon o zvišanju plač državnim slugam, redarjem in finančnim paznikom z dnem 1. vel. srpana. Isti dan stopi v veljavo tudi regulacija plač državnih železniških uradnikov. Kdaj pride pa na vrsto učiteljstvo?! Para učitelj pa delaj tlako, trpi in stradaj! To je škandal XIX. veka!!

Razpisane službe: Nadučiteljsko mesto v Črnem Vrhu, učiteljsko mesto v Vipavi in učiteljsko mesto v Žireh do 11. mal. srpana; učiteljsko mesto v Trebelnem do 15. mal. srpana; na vojaški ljudski šoli v Zadru do 15. mal. srpana; nadučiteljsko mesto v Srednji vasi v Bohinju do 20. mal. srpana.

Ljubljansko učiteljsko društvo bode imelo dne 1. mal. srpana t. l. ob 8. uri zvečer v hotelu pri Lloydu (v salonu) na sv. Petra cesti svoj prvi občni zbor z naslednjim dnevnim redom: 1.) Nagovor predsednika. 2.) Poročilo pripravljavnega odbora. 3.) Volitev odbora. 4.) Določitev letnega doneska za prave in podporne društve-